

Jumalateenistus Nõos P, 02.11.25 kl 11, hingedepäev

Lektsioonid: Js 35:3–10; 2Pt 3:8–14

Pihikõne: Mt 24:31

Jutlus: Jh 5:24–29

Laulud: 173 (1–3); 174 (1–2, 3); 171A (1–4); 170 (1–4)

Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes kuuleb minu sõna ja usub teda, kes minu on saatnud, sellel on igavene elu, ning ta ei lähe kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu. Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, tund tuleb, ja see ongi juba käes, mil surnud peavad kuulma Jumala Poja häält, ning kes seda kuulevad, peavad elama. Sest otsekui Isal on elu iseendas, nõnda on ta andnud ka Pojale, et elu on temas endas, ja ta on temale andnud meelevalla ka kohut pidada, sellepärast et tema on Inimese Poeg. Ärge pange seda imeks; sest tuleb tund, mil kõik, kes on haudades, kuulevad tema häält ning tulevad välja: need, kes on teinud head, elu ülestõusmiseks, aga need, kes on teinud halba, hukkamõistmise ülestõusmiseks.

Jeesus kõneleb meie tänases kirjakohas mitu korda kuulmisest. Järelikult on tegemist olulise asjaga! Kõigepealt ütleb Jeesus: „kes kuuleb minu sõna ja usub teda, kes mind on saatnud...” Kas siin on mõeldud kuulmist ja uskumist praegu või tulevikus? Eesti keeles tulevikuvormi pole, kuid UT algkeeles, kreeka keeles on. Kuid siin pole seda kasutatud: kuulmine ja uskumine toimuvad siin ja praegu!

Mida sellest järeldada? Ei vähem ega rohkem kui seda, et inimene, kes kuuleb praegu Jeesuse sõna ja usub Jumalasse, pääseb igavesse ellu. Niisiis kaks tingimust: kuulmine ja usk.

Tõsi, võib-olla peab usk Jumalasse siiski kuulmisele eelnema, sest muidu ju inimene ei teaks, kust Jeesus on tulnud – taevast Jumala juurest. Ajalooliselt see ongi ju niimoodi olnud: kõigepealt on Jumal end ilmutanud Iisraeli rahvale ja alles seejärel saatnud oma Poja Jeesuse. Hb 1:1 on ju kirjutatud: „Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu...”

Aga kui me usume Jumalasse ja kuuleme Jeesus Kristuse sõna – järelikult paneme seda sõna ka tähele ja teeme selle järgi –, siis on meil igavene elu. Enamgi veel, me ei lähe ka kohtu alla. Pärast surnute ülestõusmist tuleb ju Viimne Kohus, kus Jeesus Kristus mõistab kohut kõigi inimeste üle. Sellest kõneleb Piibel mitmes kohas.

Jeesus aga ütleb ju selgelt, et see, kes usub Jumalasse ja kuuleb Jeesuse sõna, ei lähe kohtu alla, vaid on juba läinud surmast ellu (kasutatud on grammatilist lõpetatud tegevust, „on juba läinud”). Seega, kas siis inimene, kes usub Jumalasse ja kuuleb Jeesuse sõna siin ja praegu on juba nüüd pääsenud?

Jah ja ei. „Jah”, kui Jeesus Kristus tuleks Kohtumõistjana tagasi sel hetkel, kui inimene Jeesuse häält kuuleb. Ent „ei”, kui Jeesus veel tagasi ei tule. Sest sel juhul teeb inimene jälle pattu ja vajab jälle andeksandi.

Siit tuleb ka armulauasakramendi mõte. Jeesus Kristuse ristisurma läbi on kõik lunastatud ja pääsevad igavesse ellu, kui nad usuvad Kristusesse. Kuid inimese patune loomus, mis temaga kuni surmani kaasas käib, sunnib teda uuesti pattu tegema. Just selleks on armulaud ja selle juurde kuuluv piht ning pattude andeksandmine.

Seda olukorda väljendab ka meie usuisa dr Martin Lutheri mõte meist kui ühtaegu õigeist ja patustest inimestest, kellest kõnelesime üleeile usupuhastuspühal: *simul iustus et peccator* 'ühtaegu õige ja patune'. Usus Jumalasse ja Jeesus Kristuse sõna tähele pannes me oleme õiged, kuid oma ajaliku loomuse tõttu ka patused.

Ent Jeesus ütleb siin ka nii: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, tund tuleb, ja see ongi juba käes, mil surnud peavad kuulma Jumala Poja häält, ning kes seda kuulevad, peavad elama.” Kas tähendab see seda, et surnud inimesed pole juba praegugi lahutatud Jeesus Kristusest, ehkki Viimset Kohtupäeva pole veel toimunud? Näib küll nii.

Eeldus on muidugi see, et nad on surnud usus. Ilm 14:13 ütleb ülestõusnud Kristus: „Õndsad on surnud, kes nüüdsest peale surevad Issandas!” Kui inimene sureb usus Jumalasse, siis peab ta elama. Sellele töotusele tuginebki õigupoolest kristlaste usk surnute ülestõusmisse, sest see kinnitab Jeesus Kristuse surnuist ülestõusimise mõju kõigile usklikele. Sellepärast on oluline, et inimene usuks Jumalasse vähemalt oma surmahetkel. Kuidas seda saavutada? Ainult oma tegevusega enne surma!

Just selleks on Jumal kinkinud meile Pühakirja ja ristimise sakramendi, et me saaksime oma elus usku leida. Usk tuleb ju kuulutusest ja Jumala sõna kuulmisest, mida siis kinnitatakse sellega, et inimene kantakse ristimises Jumala Eluraamatusse – laste puhul lastevanemate ja ristivanemate usu peale.

Eeltoodud järeldus, et surnud inimesed pole juba praegu lahutatud Jeesus Kristusest, nähtub ka selles, et õigeusus käsitletakse surnud usukaaslast samuti kogudusena, kes on lihtsalt juba surmapiiri ületanud. Selle tunnistuseks on pühakute ikoonid ja surnute hingede eest palvetamine.

Siinkohal on võib-olla sobiv kõnelda hingest, hingedepäevast ja luterlikust suhtest neisse.

Kõigepealt, mis on hing?

Hing on inimese elu väljendus. Kui inimene hingab, siis ta elab. Kui inimene on hingetu, siis pole tal jõudu. Igal inimesel on hing ja kuna iga inimene on natuke omamoodi, siis on igal inimesel erinev hing. Seepärast on inimese mina justnagu tema ainulaadne hing. Igaüks meist on ainulaadne hing.

Hing pole aga inimese enda teha, vaid on inimesesse antud Jumala poolt, kes kõik on loonud. Ja hing võetakse inimeselt ära, kui ta sureb. 1Ms 2:7: „Ja Issand Jumal valmistas inimese, kes põrm on, mullast, ja puhus tema ninasse eluhinguse: nõnda sai inimene elavaks hingeks. Kg 12:17: „sest põrm saab jälle mulda, nõnda kui ta on olnud, ja vaim läheb Jumala juurde, kes tema on andnud.“

Kus on hing siis, kui inimene on surnud? Piiblist järeldub, et pärast surma on meie hing hoiul Jumala juures. Mil viisil täpselt, me ei tea, aga me usume, et nii see on.

Piiblis on ka kirjas, et kõik inimesed, kes on surnud, saavad uuesti ihu koos hingega. Ainult et see ihu on nüüd mitte selline lihane ihu, nagu meil praegu on, vaid taevane ihu. 1Kr 15:38:40 ütleb apostel Paulus: „Aga Jumal annab talle [surnule] ihu, nõnda nagu ta on tahtnud, ning igale seemnele tema eriomase ihu. Kõik liha ei ole sama liha, vaid isesugune on inimese liha ja isesugune veiste liha, isesugune lindude ja isesugune kalade liha. On taevalikke ihusid ja maapealseid ihusid, kuid taevalike hiilgus on teistsugune kui maapealsete oma.”

Seetõttu tuleb kindlasti rõhutada, et kristlikust, piibellikust perspektiivist vaadatuna pole inimese surmas ja ülestõusmises n-ö mängus ainult inimese hing, vaid ka ihu. Inimene sureb ihulikuna ja tõuseb surnuist üles ihulikuna, lihtsalt ülestõusmisel on see ihu teistsugune kui maine ihu.

See asjaolu on muide piibellikust perspektiivist kahtlusi tekitanud ka põletusmatuste suhtes, mis tänapäeval on väga populaarseks saanud. Sest Jumalal, kel pole muidugi miski võimatu, on palju keerulisem inimest üles äratada ihulikult, kui ihu on hajunud tuhana mateeriasse. Milleks Jumalat kiusata?

Mõni sõna ka hingedepäevast.

Hingedepäev (ld *In Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum*, ingl *All Souls' Day*, sks *Allerseelentag*) on kõigi surnud usklike mälestuspäev, mida tähistatakse 2. novembril. Nii on see roomakatoliku kirikus. Kuid seda päeva järgitakse ka mõnedes anglikaani kirikutes, vanakatoliku kirikutes (põhiliselt saksakeelsete maade katoliku kirikud, kes löid 1870. aastatel roomakatoliku kirikust lahku seoses paavsti ilmeksimatuse kehtestamisega I Vatikani kirikukogul 1869–1870) ja mõnedes protestantlikes kirikutes (Skandinaavias). Kreekakatoliku kirik pühitseb hingedepäeva aasta jooksul mitmel korral.

Roomakatoliku kirik pühitseb hingedepäeva vastavalt doktriinile, et need usklike hinged, kes pole surmahetkel puhastatud andestatavatest pattudest või kelle surmapatt (patt, mis pole andeksantav) pole päriselt lepitatud, ei saa olla õndsas nägemises taevas. Nad satuvad puhastustulle. Neid hingi saab siis aidata palvete, almuste (heategevuse) ja missa pühitsemisega.

Hingedepäev järgneb kõigi pühakute päevale (1. november), millega pühitsetakse nende mälestust, kes on õndsas nägemises.

Komme palvetada teatud päeval lahkunud usklike eest on teada juba algkristlusest. Esimest korda võttis selle 2. novembril üldiselt kasutusele Püha Odilo (surn 1048) Cluny kloostriõrgustikus 11. sajandi algul.

Luterlik hingedepäeva käsitus lähtub aga Piiblist, kus pole roomakatoliku kirikus olulise purgatooriumi ehk puhastustule olemasolu kohta erilist alust. Seega pole alust ka surnute hingede eest palvetamisel, kuna nende olukorda ju muuta ei saa. Kogu lootus on üksnes Kristusele.

Seda luterlikku seisukohta kinnitab ka meie tänase kirjakoha lõpuosa, kus Jeesus ütleb: „Ärge pange seda imeks; sest tuleb tund, mil kõik, kes on haudades, kuulevad tema häält ning tulevad välja: need, kes on teinud head, elu ülestõusmiseks, aga need, kes on teinud halba, hukkamõistmise ülestõusmiseks.” Järelikult on Viimses Kohtus ikkagi oluline see, mida inimesed on oma eluajal teinud: kes on teinud head, see pääseb igavesse ellu, kes aga halba, mõistetakse hukka. Hea ja halb on muidugi suhtelised mõisted ja Piibli perspektiivis võiksid need käia Jeesus Kristuse käskude kohta: see, kes on oma elus kuulanud Kristuse sõna ja tegutsenud selle järgi, on teinud head; see aga kes on oma elus Kristuse sõna põlanud, on teinud halba.

Rõhutasin jutluse algul kuulamise olulisust. Täna sel hingedepäeval, mil mõtleme oma surnud lähedaste peale ja mälestame neid, võime ju kujutleda, et ka surnud kuulevad. Seda, kuidas see toimub, me muidugi ei tea, kuid Jeesuse sõnu tasub uskuda. Sest ta ju ütleb: surnud peavad kuulma Jumala Poja häält. Ja mitte ainult ülestõusmisel, vaid alati. Olgu siis tänane püha surnutega kõnelemise püha: muidugi piibellikult ja mitte spiritistlikus mõttes!

Aamen.